

تاریخ: ۱۴۰۲/۰۹/۱۸

تنها راه تدبیر درهم آمیختگی دین و سکولاریته در عصر سکولار آن است که آنها با یکدیگر گفتگو کنند.

تیلور نه می‌گوید به مسیحیت بازگردیم و نه از بازگشت به آن نهی می‌کند، او معتقد است که ما نیازمند گفتگویی سازنده میان امر سکولار و امر دینی هستیم.

او در کتاب تنوعات سکولاریسم در عصر سکولار می‌گوید: «من فکر می‌کنم نیاز مبرمی به گفتگو میان اصحاب مختلف داریم، اعم از مواضع دینی و ضد دینی، اومانیستی و ضد اومانیستی و غیره. گفتگویی که به برکت آن، از تصویر کاریکاتوری یکدیگر فاصله گرفته و تلاش کنیم بفهمیم که از نظر بقیه کمال چه معنایی دارد. ما می‌توانیم نوعی توافق اجتماعی بر سر ارزش چنین گفتگویی داشته باشیم».

چارلز تیلور قصد دارد تا با برقراری دیالوگ میان امر دینی و سکولار، امر دینی را بر معایب خودش واقف کرده و امر سکولار را نیز به حفره‌های خودش آگاه سازد تا در نهایت هر دو به اصلاح خویش برخیزند.

من حرف آقای تیلور را معقول ارزیابی می‌کنم اما آنچه مهم است زبان گفتگو است؛ من دین‌دار در مواجهه با فرد سکولار باید به چه زبانی گفتگو کنم؟ به زبان سکولار یا دینی؟

دین می‌تواند به زبان سکولار گفتگو کند اما سکولاریسم نمی‌تواند به زبان دینی گفتگو کند. درست است که دین و دین‌دار می‌تواند با زبان و عقل سکولار از دین دفاع کند اما نکته پس از گفتگو است. یعنی حالا که من با انسان سکولار توانستم گفتگو کنم، در مقام نتیجه‌گیری و آنجایی که می‌خواهیم توافق کرده و اصل مشترک پیدا کنیم، آن اصل مشترک جنس ایمانی خواهد داشت یا جنس سکولار؟

شاید اینجا از نقاط دشوار گفتگو است که اساساً معلوم نیست ما در چنین فرآیند گفتگویی، با قناعت بر حداقل‌های مفهومی سکولار، بتوانیم در ایستگاه دینی خودمان باقی بمانیم. شاید اینجا کسی مثل تیلور زبان فطرت را اضافه کند و بگوید شما با آن زبان می‌توانید فرد را از وضعیت سکولارش جدا کرده و در سطح دینی قرار دهید و سپس با او گفتگو کنید.

اساساً هر گفتگویی لازم است متوازن و عادلانه باشد و اکنون جای این پرسش همچنان باقی است که ملاک صحت در گفتگو میان امر سکولار و دینی را چه چیزی مشخص می‌کند؟ عقل سکولار یا عقل دینی؟

آیا شما همانطور که از دین انتظار دارید گوش شنوا داشته باشد، از سکولاریسم هم چنین انتظاری دارید؟

در این گفتگو آیا نظام یا اندیشه سکولار در پی ارتباط با دین، آن هم با زبان دین هست یا خیر؟ اگر نیست، گفتگوی یک‌طرفه چه فایده و سودی در طرح تیلور دارد؟

▼ به هر حال در یک گفتگوی عادلانه باید طرف سکولار نه فقط با گفتن، بلکه با شنیدن هم شکاف‌هایش را رفو کند همانطور که مسیحیت نیز لازم است چنین باشد. در گفتگوی یک‌طرفه احتمالاً راهی جز تقلیل دین به ساحت سکولار نخواهیم داشت و شما از دین انتظار دارید که خودش را در یک وضعیت سکولار تعریف کند تا به ذائقه انسان سکولار خوش بیاید و از آن طرف از انسان سکولار انتظار دارید که به دین مراجعه کرده و هرآنجایی که احتمالاً سوبیه‌های عرفی و سکولار دارد را از آن اقتباس کند و در زندگی خودش به کار بندد.

▼ در پایان همچنین لازم است ما در فضای بومی و ایمانی خودمان بتوانیم زبان و روش تحدی را فعال سازیم. یعنی هر آنکه رقیب یا منتقد ما است را در فرآیندی تحدی‌وار مورد گفتگو قرار دهیم به نحوی که بتوانیم حرف خودمان را برای مخاطبمان مفهوم کرده، معقول ساخته و احیاناً مقبول گردانیم.